

УДК: 657:631.11

*В. В. Назайчук,
аспірант, Національний університет біотехнологій та природокористування*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Розкрито сутність і принципи функціонування обліково-аналітичної системи підприємства та її роль під час прийняття управлінських рішень. Обґрунтовано основні шляхи оптимізації процесів, пов'язаних із забезпеченням менеджменту інформацією про стан виробництва.

Essen and principles of the functioning of accounting-analytical system of the enterprise have been investigated. Directions of the optimization processes connected with providing management with the information about the state of production have been founded.

Ключові слова: обліково-аналітична система, управлінські рішення, менеджмент, інформаційне забезпечення, інформаційний контролінг.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні умови функціонування підприємств в Україні зумовлюють особливу необхідність в обґрунтованості прийнятих управлінських рішень. Постійні кризові явища, політична та економічна нестабільність, висока залежність від економічних подій у світі суттєво впливають на ефективність діяльності будь-яких підприємств та вимагають від керівників швидкого реагування на зміни, прийняття кваліфікованих, раціональних, оперативних та обґрунтованих рішень. У таких умовах питання створення ефективної системи контролю та управління інформаційними потоками на підприємстві набуває пріоритетного значення в загальній системі управління підприємством.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Останнім часом, у зв'язку з постійним розширенням та вдосконаленням процесу виробництва, впровадженням новітніх технологій та виходом вітчизняної продукції на міжнародні ринки, все більше уваги приділяється інформа-

ційним функціям бухгалтерського обліку та аналізу, що знайшло відображення у працях таких вчених, як: Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Кірейцев, М.А. Вахрушина, Т.П. Карпова, С.Ф. Голов, О.Е. Ніколаєва, В.Ф. Палій, В.М. Панасюка, В.Б. Івашкевич М. С. Пушкар, В.В. Сопко, Я.В. Соколов.

Метою дослідження є визначення економічної сутності обліково-аналітичного забезпечення підприємств та пошук можливих шляхів вдосконалення інформаційної функції обліку та аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для ефективного функціонування будь-якого господарського формування необхідно, щоб управлінський персонал та учасники, приймаючи рішення, мали достовірну та об'єктивну інформацію про майно, фінансове становище, результати роботи (прибутки, доходи чи збитки), а також про процеси їх формування як на власному підприємстві, так і в партнерів на підставі попередніх даних. Саме таку інформацію надає система бухгалтерського обліку. В процесі розвитку виробництва

та глобалізації економіки управлінські функції бухгалтерського обліку постійно поглиблювалися і вдосконалювалися. До інформаційної функції обліку додалася аналітична.

Бухгалтерський облік та аналіз — специфічні види управлінської роботи — як функції управління є складниками загальної трудової діяльності людей у сфері управління. [3]

Водночас бухгалтерський облік і аналіз являють собою напрями управління як інформаційного процесу та окремі підсистеми системи економічної інформації.

У єдності двох аспектів — роду (виду) діяльності і виду інформації — облік та аналіз утворюють підсистеми управління.

З погляду організації обліково-аналітичного процесу важливим є те, що облік господарської діяльності виник як функція реєстрації фактів господарського життя. Згодом згідно з вимогами суспільного розвитку, насамперед тими, що стосуються відображення економіко-правових відносин у суспільстві та безпосередньо управління, відбулася диференціація зазначеного обліку — поділ на види, а саме: оперативний, статистичний і бухгалтерський.

Тепер у системі управління бухгалтерський облік, контроль та аналіз характеризуються, з одного боку, як види діяльності, а з іншого — як види інформації, що поділяються на підвиди (рис. 1).

Щодо організації бухгалтерського обліку та аналізу це означає розгляд їх як систем у загальній інформаційній системі управління підприємством. Тобто розглядати їх слід як системи, які перебувають у безперервному русі (змінюються), розвитку, взаємопов'язані та взаємозумовлені [3].

Процес визначення і прийняття управлінського рішення належить до найбільш трудомісткої і відповідальної частини управлінської праці. Основний його зміст — збір, зберігання, передача і аналіз даних про господарську діяльність підприємства. Економічний аналіз є об'єктивно необхідним елементом управління виробництвом і етапом управлінської діяльності. За допомогою економічного аналізу пізнається суть госпо-

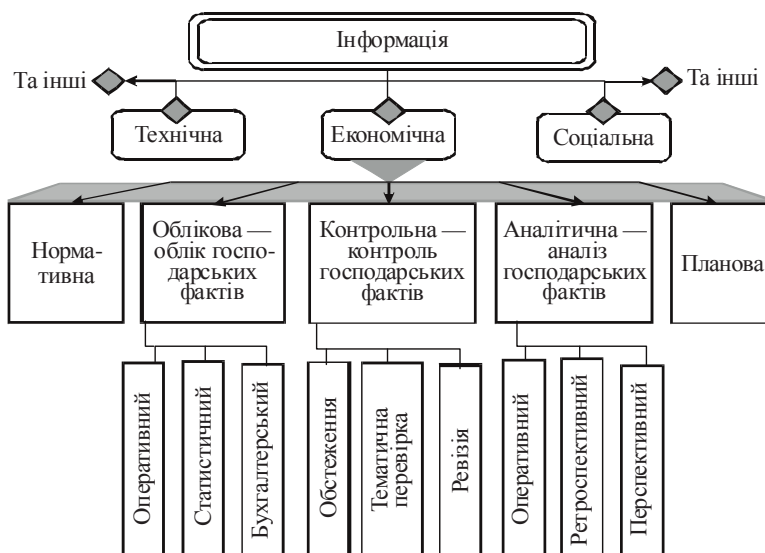

Рис. 1. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз господарської діяльності в системі економічної інформації

дарських процесів, оцінюється господарська ситуація, виявляються резерви виробництва і готуються науково обгрунтовані рішення для планування і управління. Таким чином, економічний аналіз є елементом управління, що забезпечує науковість прийняття рішень.

Система бухгалтерського обліку є основою усього інформаційного забезпечення системи управління господарською одиницею. Відтак, інформаційна функція бухгалтерського обліку є визначальною серед інших його функцій. Отже, здійснює свою функцію інформаційного забезпечення, надання відповіді на інформаційні запити керівників, власників тощо. Поряд із бухгалтерським обліком існує й економічний аналіз. У поєднанні їх можна назвати системою обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством.

Однак, проблемі визначення місця і ролі облікової-аналітичної системи для прийняття управлінських рішень в сучасній науці не було приділено належної уваги. Адже функціонування системи управління неможливе без достовірної, оперативної, релевантної інформації та її аналітичного опрацювання. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту відіграє важливу роль в функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів та реагуючи на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Обліково-аналітична система — це система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані, і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації. Тому обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на макро- і мікрорівнях.

Необхідно відмітити, що система обліково-аналітичного забезпечення є складовою загальної системи управління, вона базується тільки на даних бухгалтерського обліку і здійснюється працівниками бухгалтерії. Її суть полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, проведенні оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності даного процесу і використанні його результатів при формуванні рекомендацій для прийняття управлінських рішень. При цьому загальна методологія і нормативні положення обліку і аналізу удосконалюються для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі [4].

Основними завданнями обліково-аналітичної системи є визначення кінцевого результату діяльності суб'єкта господарювання в необхідні для управлінців терміни, забезпечення контролю за використанням ресурсів на рівні підприємства та центрів відповідальності. Тому дуже важливим є створенням інтегрованої системи інформування користувачів про всі процеси, що відбуваються на підприємстві.

Вирішення завдань оптимізації системи інформаційних потоків на підприємстві ми пропонуємо за допомогою інформаційного контролінгу.

Інформаційний контролінг — це напрям контролінгу, який передбачає скоординовану дію планування, аналізу та контролю ефективності використання інформаційних ресурсів, рівня інформаційного забезпечення, ефективності впровадження та існування інформаційної системи на підприємстві.

Контролер, який виконує функції інформаційного контролінгу, повинен:

а) створювати інформаційну достатність, слідкувати за раціональною інформаційною насиченістю;

б) забезпечувати безперебійну доставку інформації;

в) створювати оптимальний алгоритм формування, руху інформації в документах, інфор-

маційній базі даних, між окремими користувачами;

г) забезпечувати ефективність використання інформаційних систем та технологій.

Ефективне функціонування інформаційного контролінгу на підприємстві можна забезпечити шляхом створення в загальній організаційній структурі підприємства єдиного центру управління інформацією, який має бути посередником між виробником та споживачем інформації. Єдиний центр управління інформацією має слідкувати за оптимальністю інформаційного забезпечення та ефективним впливом використаної інформації на загальний результат діяльності підприємства [2].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю передбачає організацію та проведення цілої низки заходів, направлених на збір, систематизацію та аналіз даних, що виникають в процесі господарської діяльності. Отже, для ефективної діяльності кожного підприємства та своєчасного реагування на зміни кон'юнктури ринку необхідно створити обліково-аналітичну систему показників, що є джерелом достовірної та об'єктивної інформації для прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Гудзинський О.Д., Кірейцев Г.Г., Пахомова Т.М., Савчук В.К. Обліково-аналітичний механізм менеджменту підприємств (теоретико-методологічний підхід): [монографія] / Інститут підготовки кадрів держ. служби зайнятості України/ О.Д. Гудзинський (заг. ред.). — К.: [ІПК ДСЗУ], 2009. — 226 с.

2. Обліково аналітичне та фінансове забезпечення корпоративного управління: міжнародний досвід та вітчизняна практика // Матеріали міжнародної науково практичної конференції. — Харків, 2009.

3. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. Сопко В., Завгородній В. — К.: КНЕУ, 2000. — 260 с.

4. Юзва Р.П. Обліково-аналітична система — інформаційне забезпечення управління підприємством // Облік і фінанси АПК. — 2007. — № 12.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2009 р.